

**Vereniging
Vrienden Martinikerk**

Secretariaat
Martinierkhof 3
9712 JG Groningen

Telefoon
050 311 12 77

E-mail
vriendenmartinikerk@gmail.com

Website
www.vriendenmartinikerk.nl
www.martinikerk.nl

Colofon

Redactie
Ton Heuvelmans
Annelies Noordhof-Hoorn
Tonko Ufkes
Jan Visser

E-mail
info@martinikerk.nl

Fotografie
Jan Haak, Vincent Erdin
en anderen

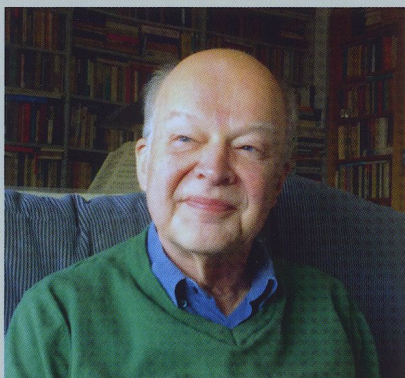
Druk
MarneVeenstra, Groningen

Opgegraven sarcofaag koor Martinikerk (foto onbekend)

Fn memoriam Sybren Sybrandy

Jan Visser

Op vrijdag 4 september j.l. overleed onze oud-hoofdredacteur Sybren Sybrandy op de leeftijd van 77 jaar. In Miniatuur 2018 nummer 1 namen wij afscheid van hem. Hij was een veelzijdig mens die zijn gaven op allerlei terreinen heeft mogen inzetten. Als rasechte Fries, geboren in 1942 te Sneek, heeft hij heel veel betekend voor de Friese taal en cultuur.

Hij was afgestudeerd in de klassieke talen aan de VU in Amsterdam en was 26 jaar verbonden aan de Universiteitsbibliotheek van de RUG. Als domineeszoon was hij actief betrokken bij de protestantse kerk, jarenlang als scriba van de algemene kerkenraad van de PKN in Groningen.

Sybren Sybrandy was ook sterk betrokken bij de Martinikerk: 10 jaar als vrijwilliger achter de toeristische balie en zeven jaren als hoofdredacteur van ons blad Miniatuur. Wij zijn hem veel dank verschuldigd en gedenken hem met respect en erkentelijkheid.

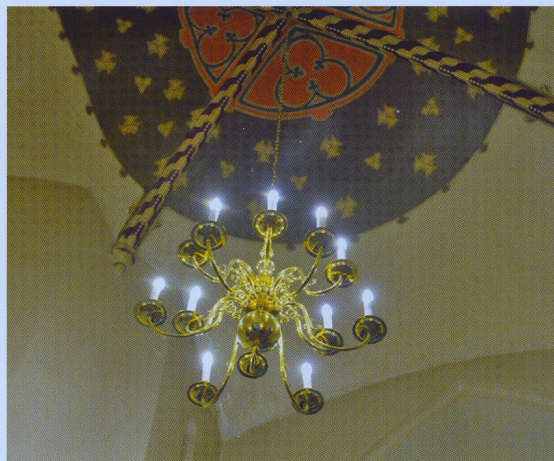
Nog een kroonluchter!

Jan Visser

De Ridderschap van Groningen heeft een genereus gebaar gemaakt door aan de Martinikerk een bijdrage te schenken voor een blijvende bestemming. Na enig overleg is dat een kroonluchter geworden die op 26 juni is aangebracht in de hal boven, voor de Librije. Dat was de enige plaats waar nog geen kroonluchter hing. Het is een fraaie aanwinst, want daarmee wordt ook de Jugendstil-schildering op het plafond van de hal beter zichtbaar.

Wij zijn de Ridderschap zeer erkentelijk voor deze schenking.

Wie meer wil weten over de Ridderschap van Groningen(heropgericht in 2012) kan terecht op Wikipedia of op www.ridderschapvangroningen.nl

Foto's Kiek van Siek

Boomstamkisten en sarcofagen in de Martinikerk

Jan Visser

Boomstamkisten en sarcofagen zijn opmerkelijke doodskisten die bij opgravingen voor de dag zijn gekomen in onze provincie maar ook bij archeologisch onderzoek in en rond de Martinikerk.

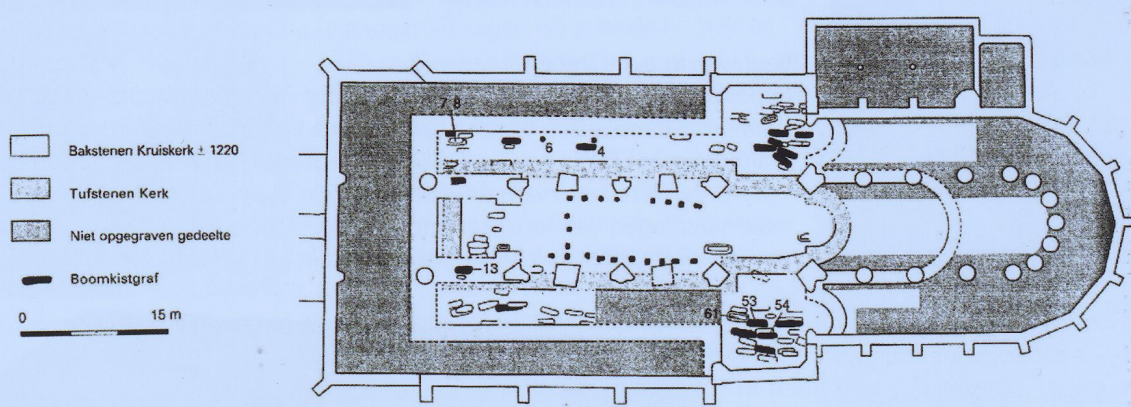
Het Martinierkhof

In de middeleeuwse stad Groningen besloeg het Martinierkhof een grote ruimte die zich uitstrekte van de noordoosthoek van de Grote Markt tot de bebouwing rondom het huidige Martinierkhof. De gedeeltelijke ommuring van dit hof, aangegeven op de kaart van Braun en Hogenberg uit 1580, doet vermoeden dat het ooit volledig omheind is geweest en de Sint Walburgkerk insloot. Op dit hof zullen allerlei openbare samenkomsten hebben plaatsgevonden, en vermoedelijk diende een bescheiden deel als dodenakker. Maar in latere eeuwen diende het gehele hof als begraafplaats. Dat hebben diverse opgravingen duidelijk gemaakt: voorafgaand aan de bouw van het Prefecten hof, bij de vernieuwing van de oostwand van de Grote Markt, bij de bouw van het Forum en bij rioleringswerkzaamheden in de Sint Jansstraat.

Over een groot oppervlak werden graven uit de vijftiende, zestiende en misschien uit de zeventiende eeuw op rijen aangetroffen, maar op allerlei plekken kwamen ook boomstamkisten en sarcofagen voor de dag, met name in en rond de Martinikerk.

Boomstamkist, opgegraven aan de Sint Jansstraat (foto RAAP)

Boomstamkisten

Vanaf de zevende tot de elfde eeuw werden in het noordelijk terpen- en wierdengebied eiken grafkisten gebruikt die van uitgeholde boomstammen waren gemaakt. Voorbeelden van dergelijke kisten zijn gevonden in en rond de Martinikerk, in Dokkum en in de terp van Hogebeintum. De meeste zijn vergaan omdat ze ondiep begraven waren, maar afhankelijk van de grondsoort waren sommige nog zichtbaar.

Bij de opgravingen in de Martinikerk zijn tussen 1966 en 1968 tientallen van deze grafkisten gevonden. Door middel van de C14-methode is de ouderdom van enkele hiervan gedateerd op ongeveer het jaar 680. Dat zou dus de voorchristelijke tijd zijn, want de missionarissen Bonifatius, Liudger, Otger en Willehad kwamen pas na ongeveer het jaar 750 de Friese streken binnen. Bonifatius is immers in 754 bij Dokkum vermoord. Of er belangrijke personen in zijn begraven weten we niet. Grafgiften ontbreken.

Boomstamkisten in de Martinikerk
(foto uit Nieuwsblad van het Noorden)

Sarcofagen

Sarcofagen zijn vroegmiddeleeuwse doodsdommen, vaak gemaakt van rode zandsteen afkomstig uit het Rijn-, Main- en Moezelgebied, soms van geelwitte zandsteen uit Bentheim (Gildehaus). Waarschijnlijk werden ze meegevoerd met tufsteen dat uit het Eifelgebied kwam en gebruikt werd voor de eerste romaanse stenen kerken in ons gebied. Het tufsteen werd via Utrecht en Deventer over de Zuiderzee en de Waddenzee, via de Hunze, de Fivel en de Eems naar onze streken vervoerd. Het zijn ruw afgewerkte trapeziumvormige of trogvormige doodsdommen die wel duizend kilo kunnen wegen, terwijl losse deksels gemiddeld vierhonderd kilo wegen. Ze stammen meestal uit de 11de en 12e eeuw.

Sarcofagen, sarcofaagdeksels of brokstukken daarvan zijn gevonden in het hele noorden: in Groningen meer dan dertig stuks, bijvoorbeeld in de Martinikerk (1968), in de Sint Jansstraat (2010), in Steerwolde bij Thesinge (1964), in Termunten, in Ter Apel en bij Noordlaren (1976). In Friesland meer dan negentig, bijvoorbeeld in Boksum, Koudum en Oudega. Sommige zijn versierd met christelijke motieven, zoals de sarcofaagdeksels uit Steerwolde, die te bezichtigen zijn in het baarhuisje bij de Kloosterkerk in Thesinge.

Sarcofaagdeksels in Thesinge (foto Jan Visser)

Enkele hebben romaanse versieringen van ruiten en cirkels zoals we die ook aantreffen op de schijngalerij in de Martinikerk.

Begraven in zulke stenen doodsdommen was een kostbare zaak, omdat ze van grote afstand vanuit de steengroeven moesten worden aangevoerd. Vermoedelijk werden in zo'n grafmonument alleen belangrijke kerkelijke of adellijke personen begraven. Tijdens de restauratie van de Martinikerk zijn in januari 1968 in het koor twee sarcofagen van rode zandsteen aangetroffen die nadien geplaatst zijn aan weerszijden van het hoogkoor. Ze zijn niet versierd met motieven.

Romaanse motieven, schijngalerij Martinikerk (foto Vincent Erdin)

De eerste sarcofaag is gevonden in het oostelijk deel van het koor met het hoofdeinde tegen de huidige koorronning. Deze plaats lag destijds buiten het kleine koor van de kerk dat wij kennen van het beroemde stadszegel uit 1245, dus op het kerkhof pal naast de kerk. In de grafkist lag het skelet, compleet met onderkaak, van een man van ongeveer 50 jaar. Grafinschriften en -giften ontbraken, zodat we niets van deze man weten.

Sarcofaag noordzijde koor Martinikerk (foto Vincent Erdin)

De tweede sarcofaag is gevonden onder een grafkelder in het midden van het koor. Deze kelder is waarschijnlijk gebouwd voor de begrafenis van de eerste bisschop van Groningen, Johannes Knyff, die in 1576 is overleden aan de pest. De grafkelder bleek evenwel leeg te zijn, met sporen van herhaald gebruik in latere tijden. De sarcofaag daaronder bevatte het skelet van iemand van middelbare leeftijd en is gedateerd uit het begin van de 13de eeuw.

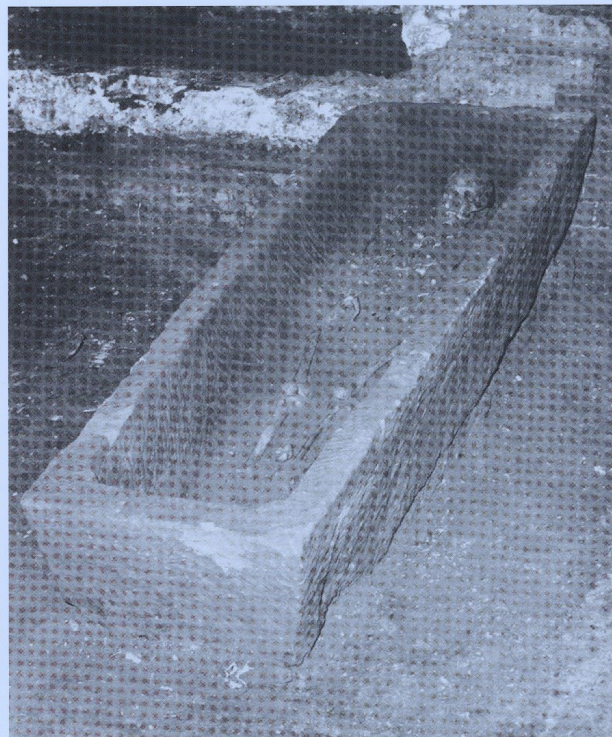
Volgens drs. H. Halbersma, leider van de opgravingen in 1968, lag de plaats van deze sarcofaag destijds juist buiten het koor van de kerk. Maar als we de plattegrond bekijken en de plaats weten van de grafkelder, dan moet deze grafkist binnen het koor van de 13de-eeuwse kerk hebben gelegen. We mogen aannemen dat deze man een belangrijk persoon is geweest, waarschijnlijk een priester. Geestelijken werden vaak binnen het koor van de kerk begraven.

Diefstal

In maart 1968 vond op klaarlichte dag een mysterieuze inbraak plaats in de Martinikerk. Een onbekende man zag tijdens de middagpauze van de arbeiders kans om het hoofd van het skelet in de tweede sarcofaag te stelen.

De diefstal is nooit opgehelderd.

De sarcofagen die nu in de kooromgang staan zijn leeg.

Fotodienst Universiteitsbibliotheek RUG

Geraadpleegde bronnen:

- 1) Kees Kuiken, 'Middeleeuwse zandstenen grafkisten in Groningen', in *Groninger Kerken*, jaargang 21 (2004) pag. 4-15.
- 2) Aanvulling in *Groninger Kerken*, jaargang 22 (2005) pag. 3-4.
- 3) Kees Kuiken, 'Zandstenen grafkisten in Fryslân: een kort overzicht', in *Alde Fryske Tjerken*, december 2013, pag. 22-24.
- 4) <https://www.kerkthesinge.nl/historie>.
- 5) Krantenknipsels uit *Het Nieuwsblad van het Noorden*, januari t/m april 1968.

Mysterieuze inbraak in Martinikerk

Onbekende steelt kop van eeuwenoud skelet...

De vorige week heeft een nog onbekende man kans gezien om op klaarlichte dag het hoofd te stelen van het skelet dat onlangs in de Martinikerk te Groningen werd gevonden. De dader en het hoofd zijn sindsdien spoorloos. De Groninger politie die onmiddellijk na de diefstal werd ingeschakeld heeft deze merkwaardige zaak nog in onderzoek.

De inbraak werd gepleegd de vorige week woensdagmiddag omstreeks één uur. Enkele arbeiders, die betrokken zijn bij het restauratiewerk, zaten buiten de kerk op het bouwterrein te schaftten toen zij plotseling een snel lopende man het door een schutting omgeven bouwterrein zagen verlaten. In zijn hand droeg de onbekende iets, dat in een soort plastic zakje zat. De verbaasde bouwvakkers constateerden „dat er wel eens een hoofd in het plastic zakje kon zitten”....

Zij renden daarop de kerk binnen en ontdekten dat hun vermoeden juist was. De sarcofaag was open gemaakt en van het skelet was het hoofd verdwenen. Onmiddellijk werd de politie gewaarschuwd en probeerde men de onbekende heer terug te vinden, maar hij bleek (vermoedelijk met een auto) al verdwenen te zijn.

Ook naspeuringen van de politie hadden nog geen resultaat.

Diefstal was niet moeilijk

De man moet van de middag-pauze van de bouwvakkers gebruik hebben gemaakt om de Martinikerk binnen te dringen. Daar wachtte hem niet zo'n heel moeilijk karwei. De sarcofaag

was met enkele balken afgesloten, maar deze konden zonder veel moeite worden verwijderd. Er lijkt reden te zijn om aan te nemen, dat de man geen onbekende is wat betreft kerkrestauraties.

Het motief van de diefstal is minder gemakkelijk vast te stellen. De onbekende man bezit nu in ieder geval een vrij zeldzame „kop”. Een zeer interessante historische vondst is nu evenwel incompleet geworden. Het zou de bedoeling zijn geweest de sarcofaag na de restauratie een plaats in de kooromgang te geven.

De sarcofaag, waaruit de kop

is gestolen, werd in januari bij opgravingen in de Martinikerk gevonden. Ongeveer onder de grafkelder aan de noordzijde van de kerk werd toen de belangrijke ontdekking gedaan. De sarcofaag van rode Bremer zandsteen bevatte een vrijwel compleet skelet van een 13e eeuwse man. Aangenomen kan worden dat de man een bekende figuur was in zijn dagen. Dit blijkt o.a. uit de situering van de sarcofaag.

De sarcofaag staat er nu dus nog, maar het skelet is op mysterieuze wijze „onthoofd”. Wie dat op zijn geweten heeft is voorlopig nog een groot raadsel...

6p

Onbekend schilderij van Egbert Reitsma

Jan Visser

Onlangs vertelde een jonge bezoeker van de Martinikerk dat hij op Marktplaats een schilderij had gekocht voor € 300, dat volgens gegevens aan de achterzijde in 1940 was gemaakt door de vermaarde architect en kunstschilder Egbert Reitsma in de Martinikerk te Groningen. Hij wilde eens zien waar dat schilderij was ontstaan. Wij waren verrast toen we het schilderij zagen, want het was ons onbekend.

In *Miniatuur* 2020 nummer 1 hebben we een artikel geplaatst van dr. Egge Knol van het Groninger Museum over enkele andere werken van Egbert Reitsma. Op de voorpagina stond zelfs een schilderij van hem dat gemaakt is in 1943 vanuit hetzelfde perspectief. Als u het nummer van *Miniatuur* van februari 2020 nog hebt, leg het dan eens naast deze foto en u ziet welke ontwikkeling Reitsma heeft doorgemaakt.

Aangezien diverse werken van hem in het bezit zijn van het Groninger Museum heeft het schilderij museale waarde en is de jongeman in zijn nopjes met deze aankoop. Op Marktplaats of bij de kringloopwinkel zijn blijkbaar kunstschaten te koop.

toofje (vervolgd)

Ton Heuvelmans

Op het artikel in de vorige Miniatuur over het stoofje in de preekstoel van de Martinikerk kwam de volgende reactie binnen, die wij onze lezers niet willen onthouden.

Voor de redactie van Miniatuur

Goede morgen,

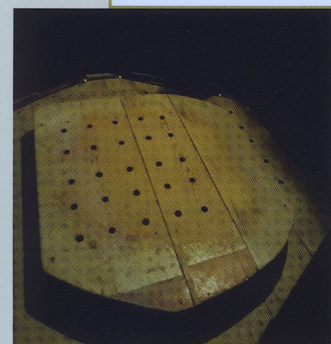
Bij het lezen van Miniatuur kwam ik de foto van het luikje in de preekstoel tegen. Het was niet mogelijk maar zéker bestemd voor een stoof met kooltjes om de voeten van de predikant warm te houden. Maar er schoot mij nog een mooi verhaal over een dergelijk luikje te binnen dat mij eens verteld werd door ds. Slik.

Ds. Slik was in de jaren '60 predikant in de Nieuwe Kerk, een forse man. Hij vertelde dat hij een keer moest voorgaan in een kerk in de provincie (ik weet niet meer waar) en dat hij door een wat laag hangend klankbord eigenlijk niet goed rechtop kon staan zonder zijn hoofd daaraan te stoten. Toen ontdekte hij, terwijl hij tijdens het zingen even zat, dat er een luikje zat met een kleine ruimte eronder. Hij is daarin gaan staan en kon zich toen vrijer bewegen. Alleen aan het einde van de dienst zaten zijn schoenen klem in de ruimte voor de stoof, zodat hij eerst zijn voeten uit zijn schoenen moest trekken om van de preekstoel te kunnen afdalen.

Ik weet niet of u met dit verhaal iets kunt, maar ik moest het even kwijt.

Met vriendelijke groet,

Ate Trox, Paterswolde

Kerk Garmerwolde
(foto Ton Heuvelmans)

Na redactioneel speurwerk werden wij door Stieneke Wierda van de Stichting Oude Groninger Kerken geattendeerd op een artikel in het kwartaalblad van de Stichting¹. Hieruit blijkt dat het gebruik van grote en kleine, vaste en draagbare stoven in de kerken wijdverbreid was om tijdens de dienst warme voeten te houden. Sommige kerkgangers brachten hun eigen stoofjes mee naar de kerk. In sommige kerken waren in de herenbanken stoven ingebouwd. De vaak geïmproviseerde warmtebronnen konden ook voor overlast zorgen: er hing vaak een ondraaglijke stank van gloeiende kolen en smeulende turf.

Maar de meeste stoven bevonden zich onder in de preekstoelen, om bij winterdag het verblijf van de predikant op de kansel enigszins behaaglijk te maken.

Nieuwe kerk Groningen
(foto Jan Haak)

¹ Harry de Olde, 'Warm onder de voeten', *Groninger Kerken* nr. 3, jaargang 24 (2007)

De attributen van Cosmas & Damianus

Peter Hoffer

Cosmas en Damianus waren volgens de christelijke overlevering tweelingbroers, geboren in Syrië in de tweede helft van de 3e eeuw n.Chr. Zij waren geneesheren en werden 'Agioi Anargyroi' (heilige onbaatzuchtigen, niet voor geld genezend) genoemd. Tijdens de christenvervolging onder keizer Diocletianus behoorden zij tot de eerste slachtoffers. Zij werden gemarteld maar bleven desondanks hun christelijke geloof trouw. Daarom werden zij in het jaar 303 onthoofd. Door hun beroep worden Cosmas en Damianus gezien als de patroonheiligen van onder anderen artsen en apothekers. In afbeeldingen zijn zij doorgaans voorzien van de standaardattributen van hun beroep, zoals een sonde of een spits driehoekig mesje (scalpel of lancet), dat werd gebruikt bij het aderlaten.

Tot hun attributen in de Martinikerk in Groningen behoort allereerst een urinaal. Hier in de vorm van een fiool (een flesje met lange hals en kleine buik) gevuld met de urine van een patiënt. Deze urine werd vergeleken met andere stalen urine behorende bij bekende ziektes om tot een diagnose te komen (uroscopie). De geneesheer die deze handeling verrichtte werd vroeger ook wel een 'piskijker' genoemd.

Groningen, Martinikerk: Damianus of Cosmas met trepaan en medicijnkistje

Een tweede attribuut, een kistje met een hengsel, zien we in de linkerhand van de figuur

Groningen, Martinikerk: Damianus of Cosmas, detail met trepaan en medicijnkistje

links van Maria, waarschijnlijk Damianus. In dit kistje werden flesjes met medicijnen in de vorm van zalfjes, poeders en pillen bewaard; verder bevatte het kistje spatels (handig om zalf aan te brengen) en soms ook tangen. Dit soort kistjes zagen we al bij de Romeinen.

En dan is er nog een derde, uitermate interessant attribuut in de rechterhand van de linkerfiguur. Dat zou een trepaan, een chirurgisch instrument, kunnen zijn. Een trepaan wordt gebruikt om een opening in de schedel te maken. De redenen om te trepaneren waren in de middeleeuwen soms van magisch/religieuze aard – zoals het verdrijven van een demon uit het hoofd – of medisch, zoals het behandelen van tumoren, schedeltrauma's, epileptische aanvallen

Trepanatie, 13e eeuw

en het verlichten van zware hoofdpijnen. Vooral door schedeltrauma's als gevolg van fysiek geweld en ongelukken was het opereren aan de schedel en/of de hersenen in die tijd een veelvoorkomende exercitie. Is het afgebeelde voorwerp een trepaan? Ik twijfel, vanwege de onvolledigheid van het instrument en omdat een schedeloperatie niet voorkomt onder de medische legendes van Cosmas en Damianus.

Als laatste attribuut dragen zij, zoals de meeste martelaren, ook nog het wapen waarmee ze gedood en/of gemarteld zijn, in dit geval een zwaard.

Geraadpleegde bronnen:

- 1) Pop Mihaela, 'Some aspects of the ancient medical knowledge during the beginning of Christian era in the Byzantine Empire'; *Annals of the University of Bucharest, Philosophy Series*, 2012.
- 2) Ronald J. O'Reilly, 'Cosmas and Damian: Their Medical Legends and Historical Legacy'; *The Linacre Quarterly*, 1971.

Vierde schilderij Egbert Modderman onthuld

Annelies Noordhof-Hoorn

Foto Egbert Modderman

In opdracht van de Stichting Martinikerk Groningen schildert Egbert Modderman 'De werken van barmhartigheid' (Mat. 25:35-36). Onlangs is tijdens een besloten psalmenvesper het vierde schilderij onthuld. Kenmerkend voor het werk van Egbert is de eigen interpretatie die hij aan bekende bijbelverhalen geeft. Op dit vierde doek, getiteld 'Gevangenen bezoeken', zien we Petrus die uit de gevangenis wordt bevrijd door een engel (Handelingen 12). Maar de engel zien we niet in beeld. Wel een oudere Petrus die ons aankijkt en een moreel appèl op ons doet¹.

'Maria Magdalena' tijdelijk geëxposeerd in de Martinikerk

Naast de doeken uit de reeks 'De werken van barmhartigheid' wordt er momenteel in de Martinikerk tijdelijk nog een doek van Egbert Modderman geëxposeerd, namelijk 'Maria Magdalena', dat is aangekocht door het Museum Catharijneconvent in Utrecht. Op basis van de canonieke bijbel concludeerde Modderman dat zij waarschijnlijk een rijke vrouw was (Lucas 8:2) en dat zij een relatief belangrijke plaats innam binnen het gezelschap van Jezus (op basis van haar aanwezigheid bij de kruisiging en opstanding), maar in de loop van de jaren is deze prominente figuur weggezet als een mogelijke prostituee.

De manier waarop zij door de eeuwen heen is miskend, fascineerde Modderman. Haar blik is daarom verongelijkt en defensief: met deze emotie wilde de schilder haar de kijker laten aankijken. Vanuit dezelfde gedachte is zij afgebeeld in witte, tijdloze kleding: 'Zuiver wit als reactie op het seksualiseren van haar rol door de eeuwen heen, en met gouden sieraden om te laten zien dat ze haar eigen vermogen had, en onafhankelijk was,' licht Modderman toe. Haar houding ten slotte, is ook heel opvallend: ze doet aan 'manspreading', een houding die niet bepaald vrouwelijk is in de kunst, maar is voorbehouden aan mannelijke machtsdragers. Dit eigenzinnige element is een verwijzing naar het idee dat er in de loop des tijds onder patriarchale invloed een negatieve beeldvorming over haar is ontstaan (zoals bijvoorbeeld beschreven door de Roemeense theoloog Elisabeth Schüssler Fiorenza).

Foto Egbert Modderman

¹ Zie: Annelies Noordhof-Hoorn, 'Empathie is mijn sleutelwoord', *Kerk in Stad. Informatie- en opinieblad van de Protestantse Gemeentes in Groningen* 21 (2020), nr. 11, 30 mei 2020, p. 4.

Martinikerk en -toren nu in 3D verkrijgbaar

Jan Visser

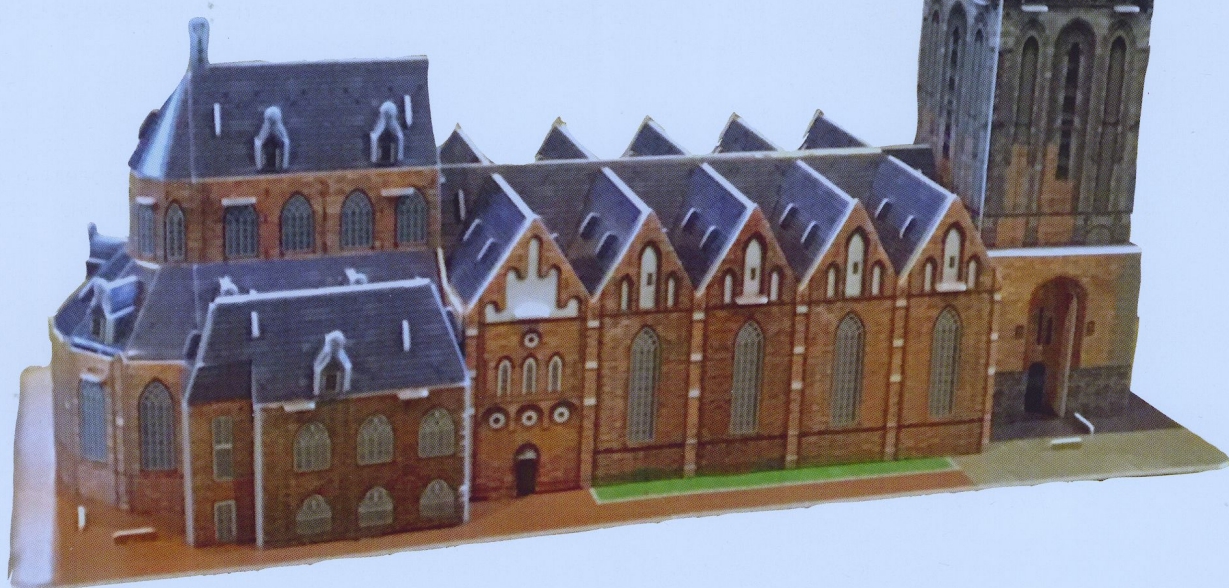
Op maandag 28 september 2020 vond de presentatie plaats van een 3D-puzzel van de Martinikerk en -toren, waarmee u thuis ons markante gebouw driedimensionaal in elkaar kunt zetten. Het is een geweldig leuk initiatief van de firma Tucker's Fun Factory, die onder de naam 'House of Holland' een aantal bijzondere gebouwen in een 3D-puzzel op de markt brengt, zoals de Dom van Utrecht en het Operagebouw in Sidney (Australië).

Het eerste exemplaar werd gepresenteerd aan de commissaris van de koning, de heer Paas, die immers beschermheer is van de Martinikerk. Samen met Machtelt Smit van Tucker's Fun Factory onthulde hij het eerste model. Na een toepasselijke toespraak van Paas speelde onze titulair organist Erwin Wiersinga een vrije bewerking van het Gronings volkslied op het orgel.

Eigenlijk is de puzzel een grote bouwplaat. Hij bestaat uit 140 genummerde stukjes in een fraaie doos met opzetinstructie. De grondafmetingen zijn 47 x 19,5 cm en de toren is 42 cm hoog. Het ontwerp kwam tot stand na overleg met personen die nauw betrokken zijn bij de kerk en de toren en met OVT Architecten.

De puzzel is straks verkrijgbaar in een goede speelgoedwinkel, maar ook in de Martinikerk, voorlopig alleen op vrijdagmiddag van 14 – 16 uur via de achteringang. Het is handig als u van te voren even belt naar 050 311 12 77.

De prijs is € 20 en een deel van de opbrengst is bestemd voor het onderhoud van de kerk. Dit is een prachtig Sinterklaas- of kerstcadeau voor jong en oud.

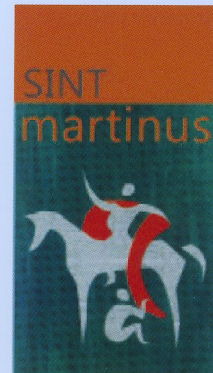

int Martinus in Groningen

Vanwege COVID-19 ziet dit jaar ook het Martinus-programma er anders uit. Een aantal onderdelen gaat **niet** door, een aantal onderdelen gaat (aangepast) **wel** door en van een aantal onderdelen is het nog onzeker of ze doorgaan.

Voederbieten

Of er voederbieten kunnen worden uitgedeeld op zaterdag 31 oktober op de Vismarkt is op het moment van schrijven nog niet zeker. Wel zullen er voederbieten worden uitgedeeld op scholen en bij de Buitenschoolse Opvang, zodat de kinderen in elk geval aan de slag kunnen met het maken van voederbietenlampionnen. Mogelijk zal de jury op locatie de voederbietenlampionnen jureren, want helaas zal dit jaar de voederbietenlampionnenwedstrijd in de Martinikerk geen doorgang vinden. Evenmin als de optocht door de stad, het Sint Martinusspel en de samenzang.

Benefietmaaltijd en maaltijd voor thuis- en daklozen

De jaarlijkse Benefietmaaltijd is omgezet in een maaltijd die kan worden opgehaald, dan wel kan worden bezorgd. De jaarlijkse maaltijd voor thuis- en daklozen die gewoonlijk daags na de Benefietmaaltijd plaats vindt, gaat dit jaar niet door. Althans niet in de Martinikerk. Onderzocht wordt of de maaltijden in de opvang kunnen worden afgegeven (mogelijk op meerdere dagen).

Concert en vesper

Gezien de corona-maatregelen die het kabinet op 28 september heeft bekendgemaakt, zal het jaarlijkse concert niet of op een andere wijze worden uitgevoerd. De oecumenische vesper op 11 november in de Martinikerk gaat vooralsnog gewoon door, evenals het afgeven van jassen en dekens.

Website Martinikerk

Houdt u voor nadere gegevens over bovenstaande activiteiten de website van de Martinikerk in de gaten. Daar vindt u ook een actueel overzicht van de in de Martinikerk geplande concerten en overige activiteiten.